

УДК 82–193.6:7.071.1Хим

«ТВОРЧИСТЬ – ЦЕ АРОМАТ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ СВОБОДИ».

Пам'яті мистця і мислителя Василя Химочки
(28.12.1950 – 14.06.2016)

Людмила Бут

Як земна людина він був великим життєлюбом, з розвинутим почуттям гумору, схильним до веселощів, жартів... і очі його повсякчас світилися усмішкою. Він любляв товариство близьких людей, святкове застілля з піснями та розмовами на сакральні теми. (Мав від природи добре поставлений голос і знав чимало народних обрядових і побутових пісень). При цьому він пишався родовим корінням (адже дід і батько його були іконописцями та музикантами) ¹ і усвідомлював свою відповідальність перед рідною землею і народом. Таким він запам'ятався багатьом... Воднораз його вдачі була притаманна внутрішня духовна глибина, якась потаємна мудрість і осяйність, що вирізняла його з шереху колег по ремеслу і визначала його самотню життєву позицію. Про це Олександр Мельник написав так: «У Василя Химочки було філософське, навіть зверхнє – як мені здавалося – ставлення і до буденщини, побуту, і до громадських справ, політичних подій, до яких декілька раз безрезультатно я намагався його залучити. <...> Тепер, прочитавши <...> лише декілька сторінок його філософських записів, розумію, що то у нього було глибоке усвідомлення біблійного: “Усе марнота марнот”» ².

Як мислитель Василь залишив по собі рукопис, у якому висловив своє ставлення до життя, до злободенних викликів людському духові, до місця і ролі особистості в суспільстві, спробував сформулювати риси нової людини:

НАСТАЄ ПОРА ЗМІН, пора внутрішньої трансформації, ПОРА НОВОЇ ЛЮДИНИ, що живе в згоді з собою, з довколишнім світом, вільна від усіх систем, ідеологій та вірувань...

Науково-технічний прогрес, нові технології НЕ ЗВІЛЬНИЛИ ЛЮДИНУ. Можливо, і навпаки, уярмили ще більше, скерував-

ши її розвиток в іншому напрямку. ЛЮДИНА ПОЗБАВЛЕНА ОСНОВНОГО, без чого життя не має сенсу. СЕНС ЖИТТЯ В САМОМУ ЖИТТІ – це вічний процес творчості, вічний танок творіння, примноження краси, правди, творення вищого стану свідомості...

Не те важливо, що ми робимо, а ТЕ, ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ <...> і дуже важливо цьому процесу не заважати. Тоді кожний твій рух насичений справжнім досвідом і екзистенційним смаком. Тоді відбувається СВЯЩЕННЕ ДІЙСТВО, дійство цільне і сповна. То є спосіб життя, шлях життя, стиль життя і, звісно, стиль мистецтва. Тоді час припиняється і народжується тиша...» ³

Заразом, текст його книги посутньо є творчим маніфестом художника:

Шукаючи, <...> як і всі митці, я мислив інтимніше. Це навіть не є мистецтво – це моя філософія. Це моє Світосприймання, бачення Світу. Перш за все – це революція. Революція моя внутрішня. Революція мого бачення. «Нова реальність» – це інший рівень буття. Це інша якість свідомості.

Коли приходиш до іншої якості, тоді з'являється нове бачення, і воно настільки велике, настільки об'ємне і просторове, що ним хочеться поділитися. Сама творчість – сутність речей. І вона притаманна не тільки художникам... Вона – сутність кожної людини. Творчість – це є суть життя. І ми співавтори цього життя. Все, що навколо нас – це є наша творчість.

Здатність творити незнищенна, бо це те, що життя дає життю, бо це участь у симфонії Суцього. ТВОРЧИСТЬ ВИХОДИТЬ ЗА МЕЖІ МИСТЕЦТВА. Створювати себе, своє власне життя, вчитися бачити і творити реальність, вчитися любити і творити любов, підсилювати життя своїм серцем...

ЛЮДМИЛА БУТ. «ТВОРЧИСТЬ – ЦЕ АРОМАТ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ СВОБОДИ»...

Дійство – дійсність, молитва, любов, що бринить біля серця. Тоді воно співзвучне з Сущим, і цей звук не має нічого спільного з шумом. Тоді це найвища форма мистецтва – ЧИСТА ТВОРЧИСТЬ ⁴.

Як мистцю, йому був притаманний широкий спектр творчої діяльності – від станкового живопису та графіки до форм монументального мистецтва: мозаїки, вітража, настінного розпису, різьби по дереву, гобелена. Вправлявся він і в іконописі... Його твори – це спроба синтезу діяння та споглядання через живопис. У своїх роботах він милується явищами, що часом виходять за межі експерименту в мистецтві. Він досліджував шлях світла у просторі, виражаючи це в своїх полотнах, намагався створити метафоричний образ світобудови. Художник ступає за світлом, не руйнуючи площини полотна в межах стриманої геометричної конструкції, діє свято; утверджуючи чистоту, зберігаючи ціле, доводив свій твір до медитативного звучання. У процесі таких пошуків і творчого переосмислення доробку зарубіжних художників-нефігуративістів оп-арту 50–60-х років минулого століття він спромігся викристалізувати індивідуальну образно-формальну мову, яку сам називав «оптичним символічним медитативним мистецтвом».

Творчість Василя Химочки, а особливо роботи останнього періоду, привертала і привертає до себе увагу мистців і художніх критиків, викликає резонанс у вітчизняному культурному житті. Так, за словами Людмили Тимофєєвої, від його робіт «важко відвести погляд, [вони. – Л. Б.] сповнені внутрішньої вібрації... Вони випромінюють надзвичайно потужну енергію. Вони затягують глядача у складну геометрію своїх лабіринтів, які набувають знаково-символічних образів. Ці лабіринти складаються з надзвичайно різноманітних, досконало впорядкованих елементів, мініатюрних форм – першоелементів живописної поверхні. І буквально кожен сантиметр цієї

поверхні потребує неспішного, вдумливого, зосередженого споглядання <...> Щодо самого художника, то для нього таке малярство – це своєрідна духовна практика, спосіб самовдосконалення» ⁵.

На думку Миколи Мазура, у творах художника «немає реальних форм, там є тільки відчуття подиху Вічності <...> Кожна із [його робіт. – Л. Б.] має свою ілюзію, свої потаємні думки. Вони переливаються, як дорогоцінні каміння, як пучки світла» ⁶. А Борис Лазаренко побачив у творах Василя «глибину, художню витонченість та філософські тексти, композиційно оформлені у вигляді своєрідних картин» ⁷.

За спостереженням Лесі Генералюк полотна майстра сповнені «фантастичної, ірреальної якоїсь сили, несуть пульсацію живої мислі <...> Вони дарують радість входження в трансцендентне, недоступне. Можливо, так виглядає гіперпростір – мінливий, безмежно варіативний. Художник зафіксував якісь його моменти, аби наблизитись до тих складних структур самому і наблизити нас. В унісон ритмам цих сяючих структур пульсує і думка мистця – афористичні, концентровані смислово. Його роздуми про життя унікальні» ⁸.

На переконання Олександра Мельника: «Митець має нести людям світло, дароване йому Зверху. І Василь Химочка ніс його своїми творами <...> Світ захоплюється Віктором Вазарелі – видатним представником оп-арту. Я згадав про нього, коли не стало Василя. Передивився монографію і нічого не знайшов для душі, лише багато високопрофесійно виконаних, холодних, механічних оптичних фокусів. Василеві ж образи випромінюють духовне світло. Вони ніби створені для медитації, для заспокоєння душі, наповнення її духовним світлом. І Україна, й світ потребують такого мистецтва, особливо зараз, хоча його мистецтво, звісно, поза часом. Василь своїми творами ніби несе звістку всім спраглим світла» ⁹.

MEMORIA ET HONOREM

Примітки

¹ Багато рис своєї вдачі Василь успадкував від діда Івана Савича Химочки, рід якого походив з Миргорода. Іван Савич був мандрівником і самобутнім мислителем, а ще доволі освіченою людиною. Він отримав освіту в Київській духовній академії, а також завершив курс навчання в Лаврській іконописній майстерні. Як здібний іконописець, виконував численні замовлення з розпису храмів від румунських Карпат аж до Сибіру включно, зокрема, на початку ХХ ст. брав участь в оздобленні Святопокровської церкви в с. Пархомівка на Київщині разом із Миколою Реріхом. Чимало ввібрав Василь і від своєї бабусі Єфросинії, яка керувала осередком місцевої (села Старокозаче на Одещині) «Просвіти», зналася з Ольгою Кобилянською, Наталією Кобринською та Оленою Кисілевською (редактором журналу «Жіноча доля»). Не менш знаковою особистістю був і батько – Іван Іванович – носій високої свідомості, зберігач етнічних традицій, керівник місцевого самодіяльного хору. Записувати фольклор до нього приїздили гості з Канади, керівник хору імені Григорія Верьовки Анатолій Авдієвський.

² Цитата з виступу художника-монументаліста Олександра Мельника на тризні по Василю Химочці (2016).

³ Цитати з книги: Химочка В. Нова реальність (рукопис).

⁴ Цитати з книги: Химочка В. Нова реальність (рукопис).

⁵ Цитата з виступу Людмили Тимофєєвої, заступника директора Хмельницького обласного художнього музею, що пролунала 2008 р. на відкритті персональної виставки художника в м. Хмельницькому.

⁶ Цитата з виступу Миколи Мазура, народного художника України, що пролунала 2008 р. на відкритті персональної виставки В. Химочки в м. Хмельницькому.

⁷ Із запису кандидата філософських наук Бориса Лазаренка в книзі відгуків виставки в Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара», присвяченої пам'яті Василя Химочки (2016).

⁸ Із запису доктора філологічних наук, мистецтвознавця Лесі Генералюк у книзі відгуків виставки в Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара», присвяченої пам'яті Василя Химочки (2016).

⁹ Цитата з виступу художника-монументаліста Олександра Мельника на тризні по Василю Химочці (2016).

SUMMARY

This publication is a tribute of respect to Vasyl Khymochka (28.12.1950–14.06.2016) – Ukrainian artist, thinker and mystic, who has recently went away to eternity. Today in our reminiscences we have his smiling, intent and piercing, like X-rays, eyes, looking through us to the infinity of the Universe. He has been a bright, smiling and wise man. The life and work of Vasyl Khymochka is a striking illustration of Ukrainian spirit in its sublime sacral measurement. «We all have grown up in artistic spiritual environment. But not everyone can realize it at the right moment. You should carry it in your soul to go to Heaven», – Vasyl said.

Besides works on art that present individual figurative style (Vasyl called it *visual symbolic meditative art*), this publication includes extracts of his handwritten book of philosophical meditations *New Reality*. In this work he tries to comprehend and to describe a soul-image of a new human – person who is free from prejudice and limitations of society and realizes her own spiritual beauty and power.

Keywords: V. Khymochka, painter, thinker, creation, art, meditation, spirituality, new reality.